

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXVI. LETNIK ————— 1926 ————— ŠTEV. 12

IZ KRANJSKE GORE ČEZ PLANINE V LJUBLJANO

Dr. Josip Cir. Oblak.

Komur se ne ljubi voziti se z vlakom po dolgi dolini, ki je sicer izmed najlepših v Evropi, od Kranjske Gore do Ljubljane, naj napravi tako-le kakor sem napravil jaz, seveda ako ima za to 4 do 5 dni na razpolago.

Iz Kranjske Gore, tega zdaj morda najslavnejšega našega planinskega letovišča, sem krenil — pustivši enkrat Vršič in vse, kar je lepega okoli njega, na strani — v tisti krasni tihi kot pod Razorjem in njegovimi razoranimi sosedi, v Krnico pod Križko Steno. Čez Steno prideš na Križ na eno najlepših, razmeroma lahko dostopnih točk v Julijskih Alpah — s tako divje-veličastnim pogledom na grandiozni amfiteater, obdan in stražen od naših najvišjih, najplemenitejših Julijcev, da misliš: to je pravcata piëce de resistance, ki jo ima pokazati ta del naših velegor. Vse se ti predstavi, kar ima kaj imena med gorskimi aristokrati tod okoli, vmes pa se dvoje, troje kotlov, ki so v gorah največkrat lepši in zanimivejši od naših ciljev — vrhuncev samih, globi neposredno pod teboj; dvoje najkrasnejših gorskih dolin hkrati se odsenči skozi preseke in prozore skalnih gradov: bajna Vrata in pesniška Trenta — Zadnjica; dvoje Križkih jezer — ta temna očesa ob snegu in ledu, gledata skoro žalostno iz globeli gori k tebi, ki stojiš v misli in želje utopljen na grebenu, v očigled Stenarja ob italijanskih mejnikih sredi najsvetejše zemlje slovenske, pošvečene, poveličane po krvi Zlatorogovi in rdečih triglavskih rožah . . .

To je prva veličastna stacija na tem planinskem potu v — Ljubljano. K njej ti bo uhajala nazaj misel in oko iz dalje. Z nezmanjšanim in nepoplitvenim vtisom boš zrl na njo z vrha Triglava, ki raste pred teboj že izven tega gorskega centra onstran Vrat v svojem kraljevskem dostojanstvu v gesti in pozi, kakor da bi hotel kazati: »To vse je le en del podložnega mi kraljestva«. . . Zato pa gor na njegovo mogočno teme! Imam občutek, kadar grem prvokrat v letu na Triglav, da opravljam nekako svojo planinsko dolžnost,

nekak dolžnostni poset in zapovedano pobožnost . . . Tako sem ga posetil tudi letos na pešpotu iz Kranjske Gore v Ljubljano.

S Križkega gorskega središča sem se spustil doli v Vrata v Aljažev Dom, kjer »praznujem« in se kopljem v spominih na prvi dan svoje poti preko planin v naše največje planinsko mesto.

Drugi dan je posvečen »otcu Triglavu«. Kje ste pesniki in pisci slovenski, da citiram in zapojem iz Vas in po Vas na domače strune »čast in hvalo« gospodarju slovenske zemlje, »snežnikov kranjskih siv' mu poglavarju« dostojno pesem?! . . . Preko Prešerna moram seči po Baumbachovem Zlatorogu in njega vrednem drugu — Juliju Kugyju, ki mu je zapel najlepšo, najgorkejšo pesem celega svojega srca . . .

Pozdravljen mi, ti kralj slovenske zemlje! Nad tridesetkrat v svojem življenju sem gledal s Tvojega temena to čudovito zemljo, kjer se srečajo vse pestre forme prirode z vsemi njenimi »čudesi«; a nisem se je nagledal in se je nikdar ne bom! S čudno tesnimi čustvi v brezmejni radosti in neizrazni bridkosti se poslavljam od njega vsakikrat. »Zbogom« — »na svidenje« — mi vre v duši in oko mi postaja vlažno.

Tretji dan je posvečen Bohinju; to je že skoraj konvencionalnost. Brez Bohinja ni Triglava, ne Bohinja brez Triglava. Poezija Mencingerjeve »Moje hoje na Triglav« je razlita po njem . . . Jaz jo vedno uživam, kadar stopam po teh bohinjskih planinah in logih, od katerih jih je še toliko — hvala Bogu — neznanih, to se pravi: vsaj nekaj jih je, ki jih še ni objel turistični val. Jaz jih iščem in najdem: so še kотиčki, ki jih nerad izdam . . . Tam uživam tisti stari pesniški Bohinj, neoskrunjen in božji, kakršen je bil nekdanj in kakršen ne bo bojda nikdar več . . . To pot sem jo ubral preko skoro neizogibnega Velega Polja mimo »Adama in Eve«, stopil mimogrede na vrh Stoga, kjer najdeš še neoskrunjene grede planinskih rož, — odtod na planino Krestenice in potem dalje po nemarkiranih potih doli proti tesnem potoku Mostnice. Vintgar Mostnice pred Staro Fužino — kdo ve kaj o njem! In vendar so to tesni, ki »posekajo« vse druge, slavne in znane, po svoji grandioznosti in dolžini! Da imamo kapital ali bolje: da leže te tesni kje drugod — v tujini seveda: svet bi govoril o njih! Mi jih komaj poznamo. In so vendar oddaljene komaj dobro uro od brega Bohinjskega jezera!

Ko gledam tako-le te pozabljene, ali pravzaprav še nikdar dosti znane tesni, se zbog njihove izredne in zato tem zanimivejše ožine in globine nehote spomnim tiste »slavne« »Wolfsbinge« in »Eisbinge« v češkem rudogorju, ki sem jo prekolovratil za časa vojske. Pod

Velikim Plattenbergom sta te dve soteski — pa niti naravni nista, ker sta le posledica pogreznjenega rudnika, a koliko reklame se dela zanje! Arme Leute kochen mit Wasser . . . Kaj sta te dve »bingi«, par sto korakov dolgi, vsekakor impozantno globoki in še impozantnejše ozki (do $\frac{3}{4}$ metra) proti našim kilometrskim tesnem Mostnice, za katero pa ne dela živ krst — reklame!

Na svojo sramoto moram povedati, da sem si jih tudi šele letos natančneje ogledal. Če primerjam te tesni s slavnim Blejskim Vintgarjem, onim Kamniške Bistrice (Predoselj) ali tudi Iškim, po dolžini, ožini in globočini, se mi zdijo vse te vendar samo — miniaturre. Takoj za Staro Fužino se prično in se »vlečejo«, da se tako izrazim, do Voj; tam se dolina Mostnice razširi, segajoč v osrčje Triglava, pred čigar tron je postavljen ogromni masiv širokoplečega vazala Tosca kot prava kraljevska straža, čuvajoč obenem biser naših slovenskih planin — rajsko Velo Polje. K Toščevim nogam stremijo Vojske trate, posejane s stajami in raztresenimi kmetskimi domovi, napajane od bistrega potoka. Ta rečica se je morala od tu pregriziti in si izklesati kar peklensko strahotne tesni, skozi katere je našla pot v dolino Save-Bohinjke. Tu v Vojah, misliš, se pričinja planinski raj — od tu je vhod, se ti zdi, v božji hram naših planin. Mehka zelena preproga je, položena med stene triglavskih predstraž, a nad robom teh sten sanjajo vsenaokoli v globelih in kotanjah med gozdovi in vrhovi naše bajne bohinjske planine, tisti pravljlično lepi gorski svet, kjer se gorska природа še ne razodeva v svojem divjegrznom veličastvu svoje notranjosti, in se še ne bori zadnji macesen za življenje in smrt ob grozečih prepadih, meléh in golih skalnih rebri . . . Terasa je, vsa polna bujnega življenja in zelenja; neravna, a velikanska široka stopnica je, na katero stopiš in preko koje moraš, ako hočeš vstopiti od bohinjsko-blejske strani v kraljestvo Zlatorogovo. Iznad te stopnice pa se dvigajo v strnjeni falangi od doline (Sedmerih, Triglavskih jezer) — ki je tam ob strani svet zase, ločen in zopet vezan z vso bohinjsko krasoto po grebenih in sedlastih vrzelih Tičarice ter njenega sorodstva, kot ena sama velika mogočna stoglava kraljevska straža — se dvigajo v fronti vrhovi od visoke Tičarice preko Zlatne, Krede, Ograde, Prevale, Tosca, Dražkega vrha in kakor se že imenujejo vsi ti vrhunci tja do Debele Peči in Klečice pod Pokljuko, razvrščeni po vsej dolžini ob tihi, dolgi, skoro zapuščeni Krmí, išoč preko Možaklje (Jerebikovca) zveze z dolino Save Dolinke tam onostran, kjer si že podajata roko dva različna gorska svetá: Julijci s Karavankami . . .

Tako gledaš in — študiraš svojo gorsko domovino in se komaj zavedaš, da poteka tvojega planinskega pota tretji dan . . .

Ali boš četrti, peti ali celo šesti dan v belem mestu — brez železnice namreč — je odvisno od tega, koliko časa boš sanjal ob Bohinjskem jezeru, ki je tako vabljivo in zapeljivo.

Iz Bohinjske doline me vodi četrti dan pot dalje proti jugu, gori v planinski svet, ki je pravzaprav le preko doline podaljšek onega širokega praga pred prestolom Triglava: v temno Jelovico, ki jo straži in zaključuje, nekako tako kakor Tičarica gorsko teraso tam gori, dosti ponižnejši in položnejši, a nad vse lepi, svetli Ratitovec. Skoro ne poznam prijetnejšega, pravega gozdnega izprehoda, kakor je oni, ko se povzpneš od Nomenja »Pod Koriti« strmo, skoro tik ob »bremzu« (žični železnici) na Bitenjsko planino in dalje na Ripško, ki že ležita v objemu in območju Jelovške visoke planote in njenih prekrasnih gozdov. V teh gozdovih se ti izpôje duša. Kakor v sanjah tavaš in poslušаш vso tajno glasbo naših visokih gozdov. Kaj ti je mar ura in čas in sam ne veš, kdaj in kako, pa že stojiš skoro tik pod skrajnim južnim vrhom dolgega Ratitovca, kjer se mili — vsaj za me — najličnejša in najprijaznejša planinska koča, res »kakor v škatlici«. Na celi svoji poti nisem nikjer tako sladko spal in se čutil tako domačega kakor v Krekovi koči vrh Ratitovca. In od nikoder nisem s takim zadovoljstvom in takim užitkom gledal na vse to nazaj, kar sem imel za seboj, kakor z Gladkega vrha. — Seveda more imeti tak užitek le oni, ki pride na Ratitovec — Kranjske Gore preko Križke Stene, Triglava . . . Zdaj sem šele razumel razne konture, ki so mi bile poprej zabrisane, sem prodril v zunanjo in notranjo strukturo našega planinskega sveta od Prisojnika, Razorja, Triglava in preko vseh njegovih predstraž, preko Pokljuke, Jelovice in tako dalje doli na jug, kjer nam sanja zopet druga planinska domovina — pozdravljena v svitu večerne zarje! V tej zarji na vrhu Ratitovca sem objel vso svojo domovino, vse njene planine in doline, reke in jezera in njen divni morski breg. V duhu se mi je ustavilo oko vrh starega Velebita; poslal sem mu pozdrav v njegovo samoto, ki me je bila pred dobrim tednom dni vsega prevzela.

Kaj vam bom pravil, kako se pride z Ratitovca v Dražgoše in preko Dražgoš na Sv. Mohorja, brata Sv. Jošta. Takega »potopisa« — bog varuj mene in vas! . . . Jelovica ima, rekel bi, dve vidni, zdaj široki, zdaj plitvi brazdi ali kotlasti »dolini«, kojih ena se pričinja nad Nomnjem na bohinjski strani, se vleče vzdolž Ratitovca in se konča gori na robu nad Prtovčem na selški strani. Rekel bi ji »Prečanka«. Po tej smo hodili iz Bohinja. Druga, skoro vzporedna, se pričinja nad bohinjsko Sotesko (Štengami, tudi »Ob bremzu«) in drži smer proti Dražgošam; rekel bi ji Dražgoška; pada pa na selško

(sorško stran) proti Rudnemu pod Dražgošami, ki visijo — kako slikovito! — ob bregu sredi svetlih trat pod temnimi gozdovi.

Tja čez, proti tej drugi brazdi, gre moja pot . . .

Sv. Joštu se lahko izogneš, da si čimpreje v Škofji Loki, ki je za moj ukus najlepše podeželnostno mesto, ob izlivu obeh Sor, ob stiku dveh divnih planinskih dolin, kjer si bogastvo in romantika podajata roko. —

Zdaj nas loči od Ljubljane le še naše sinje Polhograjsko pogorje, ki nam v svojem osrčju kliče v spomin vso krasoto dolomitskih, dosti višjih gora. Kaj bi danes pravil in pisal o njih — tebi, ljubljanski planinec, ki ti jih je položila priroda kot knežji dar takorekoč pred vrata najvišjega planinskega mesta . . . Dá, Ljubljana je pravo planinsko mesto. Mi se tega niti ne zavedamo. Tisti pa, ki je bil malo po svetu, vé, da slovijo v istem položaju kakor »morostarska« Ljubljana mnoga od planin dokaj bolj oddaljena mesta kot eminentna »Alpenstädte«. Saj nam ni treba iti daleč; pojdimo le do Celovca in preko Beljaka do Solnograda. Ljubljana ima svoje planine takorekoč pred pragom. Pokazal sem torej, da lahko prideš skoro prav od končnega velegorskega kotička na severu preko in samo čez planine do te lepe naše planinske prestolice.

Ako potegneš od Triglava doli do Ljubljane ravno črto, ta sicer ne gre mimo in skozi vse kraje, ki sem se jih dotaknil, vse-kakor pa vodi čez zeleni naš Ratitovec, in je ta »zveza« Triglava čez planine v Ljubljano najkrajša in — last not least — najlepša . . .

Instruktivnejše, zanimivejše, prijetnejše partije dozdej ne poznam. In večjega zadoščenja ter notranjega zadovoljstva še nisem občutil nego tedaj, ko sem odložil doma nahrbtnik ter si dejal — (skoro si sam sebi nisem verjel): Iz Kranjske Gore si prišel peš v Ljubljano po — »bližnjici« čez planine!

SEVERNA STENA ŠPIKA (2472 m) — PREMAGANA

Mira Marko.

Te stene doslej še ni nihče preplezal. Letos je morala pasti! Dne 4. IX. 1926 sem z daljnogledom to severno steno pregledovala za naskok od raznih strani. Odšla sem proti Srednjemu Hrbtu, Pod Srcem, skratka iz vseh strani sem proučavala to trdovratno steno, a do dobrega zaključka nisem prišla.

Steno prereže v polovici višine nekaka polica; vsaj iz doline izgleda tako; a v resnici je to senca previsov, ki se vlečejo od črnih kaminov na levi pa do šije na desni, kjer prehaja severna v severo-severozahodno steno. Do tistih previs — imenovala jih bom »veliko

polico« — je stena dobro razčlenjena in je možnih več prehodov. A nadaljnja polovica? Glede te nisem bila na jasnem.

Na desno je nekaka zajeda, ki se končuje v velik kamin z izstopom desno od vrha; na levo je zopet zajeda in velika poč, ki se končujeta za nekimi stolpiči v gladke previse. Obe možnosti sta se mi zdeli zelo dvomljivi, zlasti glede izstopa. Več zaupanja sem imela v desno smer; za njo sem se tudi odločila.

Z mrakom sem se vrnila v Martuljek, kamor so prišli zvečer tovariši. Povedala sem uspeh dneva in sklenili smo, da bomo plezali v desno smer, v levo pa le v slučaju neprestopnosti desne.

Dne 5. septembra smo korakali: Čop, dr. Stanko Tomišek in jaz, po lovski stezi proti Pod Srcem. Na velikem prodišču pod steno smo zajtrkovali, ob 8. uri smo že telovadili po počih med snegom in steno, nato vstopili v izpran žleb, ki pelje, levo od zelene glave, na desno v steno.

Gladki, izprani skoki niso bili baš udobni, a hitro smo pridobivali višino. Iz žleba smo zavili na levo v prvi žleb, ki vodi v glavnega, ter plezali po njegovem desnem bregu (orografično) do rume-nega odloma v steni (Wandabbruch). Ta odlom je viden iz doline kakor velika zagvozdna skala. Za odlomom smo zavili desno po lahkem terenu do prodnate police pod velikim kaminom, skozi katerega sem mislila plezati. Čop je predlagal, naj plezamo desno po nekem žlebu. Prečkali smo po polici na desno mimo piramide, ki jo je bil postavil A. Dibona iz Ampezza, ker se je tam obrnil desno v sev.-sevah. steno. Zavili smo za piramido v žleb ter po njem plezali levo v dobro razčlenjeno steno in preko te do velike črne previsne stene, ki je dobro vidna iz doline. Tukaj smo našli nekaj snega, s katerim je Tomišek napolnil čutare.

Od snega smo zavili levo do previsne stene ter prišli preko gladkih plošč nad velik kamin, skozi katerega sem bila hotela plezati. Ker je bil sestop v kamin neroden, smo splezali po strmem skoku naravnost navzgor. Nad skokom smo našli klin partije De Reggi-Deržaj, ki sta bila preplezala dobro polovico stene, a se vrnila preko nje, ker sta se zaplezala v nekih previsih.

Nad skokom je majhen previs, preko katerega nam je bil dobrodošel klin naših prednikov. Nad previsom smo plezali po krušljivi, s prodom pokriti skali do rdečkaste dupline, ki se nahaja tam, kjer se »velika polica« lomi, tako da tvori dva neenaka kraka.

Čop je bil bolan in zato zelo nerazpoložen. Venomer je pravil, da se vrne, ker bi sicer radi njega trpela tura. Prigovarjanje ni zaleglo in ob duplini je odločno rekel, da ne gre dalje. — Počivali smo nekoliko, Čop nama je odstopil čaj, Tomišku tudi plezalke, ker

so bile njegove slabe. Poslovili smo se in doktor je spustil Čopa na dveh vrveh 70 m v veliki kamin; nato je Čop sam nadaljeval sestop. Nekaj časa sva z doktorjem čakala, radi kamenja, ki bi ga prožila na Čopa; nato sva plezala desno k duplini ter se preko nerodnega skoka vzpela na nekako polico; tej sva sledila ob previsih, ki tvorijo »veliko polico«, na desno, dokler se previsi ne nehajo; nato sva zavila navzgor po zajedi, ki nudi dobre oprijeme.

Iz zajede sva prečkala levo do malega pomola s klinom, nad katerim je kaminu podobna zajeda, ki je pa nekoliko previsna. Dvakrat sem zajedo zaman naskočila; nato pa sem prečkala desno poševno preko stene, ki je tudi malo previsna, vsaj za plezalca. Prijemi so redki in dol obrnjeni. Desno je bila zajeda, v kateri sem videla nekaj dobrih stopov. S težavo sem se potegnila vanjo. Stojé na dobrem stopu, sem zabila klin ter se na njem osigurala, ker je sicer varovanje tovariša le iluzorično.

Otvorjen z dvema nahrbtnikoma, je priplezal za menoj. Prevzela sem zopet svoj nahrbtnik in plezala sva po navpični zajedi navzgor, sevé vedno le eden.

Pod steno se je oglasil Čop. Veselo sva mu odgovorila ter se poslovila še enkrat od njega; nato sva plezala do kamina. Nad njim se vrste zajede in kamini, ki peljejo v loku na levo do male škrbine v grebenčku. Od te škrbine pelje nekako malo prodišče — to je s prodom posute stopnje — do črne previsne stene. (Iz doline se vidi ta stena kot črna lisa desno od glave). To steno sem hotela obplezati takoj na levi. Previsi in krušljivost stene pa so me odvrnili. Prečkala sem levo do ovinka, za katerim je udoben kamin, ki se končuje v zajedo, po kateri sva priplezala na glavo, to je nekak pomol, ki je dobro viden iz doline.

Bila je peta ura popoldne. Do sem je doktor z rdečim papirjem markiral smer za morebitni umik. Nad ono glavo se je dvigala stena navpično in nerazčlenjeno, tako da sva dvomila, ali bi v dveh urah, ki sta nama preostajali do noči, našla ugoden bivač.

Sklenila sva, da ostaneva na pomolu, ki nudi prostora za precejšnjo družbo; a izpostavljena sva bila vetru. Od pomola pelje neka zajeda k globoki počí; no, in v njej je v sili dovolj prostora za dve osebi — modernih linij.

Odložila sva nahrbtnike, malo jedla, nato pa splezala k počí, ki sva jo s kladivom otokla; iz skal, ki sva jih zagvozдила, sva naredila dno, tako da sva imela v počí napol ležé oba prostora.

Na pomolu sva zgradila piramido, nato sva zlezla v najino »vilo«. Spala sva od osme do devete ure, nato pa le dremala, ker naju je preveč zeblo. Z dnevom sva zlezla iz počí in s trdimi udi splezala

na pomol, kjer sva se zgibala ter pozajtrkovala požirek žganja. Vode, oziroma čaja sva imela le nekaj požirkov, in te sva hranila za hujšo silo.

Okrog Kukove Špice so se podile goste megle, tako da naju je vreme skrbelo. Špik pa je bil čist. Ko je ob 6. uri posijalo solnce, sva zapustila pomol ter začela plezati.

*

Od pomola vodita v steno dve zajedi. Po levi sva plezala za eno dolžino vrvi, nato pa prečkala v desno zajedo. Prečkanje je zelo eksponirano; zato sem zabila v traverzi klin, da bi skrajšala slučajen padeč. V desni zajedi sem dobila ugodno mesto, kjer sem zabila klin, tako da je tovariš lahko sledil. Izdril pa je klin v traverzi, kakor tudi vse prejšnje, ker sva imela premalo klinov, da bi jih smela puščati v steni.

Ko je doktor priplezal do mene in se zavaroval na klinu, sem nadaljevala plezanje po zajedi, podobni kaminu, do gladke navpične plošče, ki sem jo premagala z oporo ob levo steno zajede in s trenjem obleke. Nad ploščo postane zajeda očiten kamin, po katerem lahko tu pa tam gvozdiš, kar je bilo zelo dobrodošlo, ker se človek pri plezanju v odprti steni zelo utruji, ko nimajo stopala dovolj ploskve, da bi se v celem uprla v podlago. Tako pa so mišice venomer napete.

V kaminu sem se zagvozdila — sledil je tovariš — nato sem splezala iz kamina do malega pomola, na katerega sem se lahko vsedla. Nad seboj sem zabila klin ter se zavarovala; kajti prosto varovanje ni bilo mogoče, ko nisem imela opore za noge in bi me najmanjši sunek potegnil z mesta.

Na pomolu sva se nekoliko odpočila. Doktor je zravnal rabljene kline; nato sem vstopila nad pomolom v kamin ter po njem priplezala do velike zagvozdene skale, pod katero je teren s prodrom posut in položen, tako da sem tovariša lahko prosto varovala. Zagvozdeno skalo sem poskusila obplezati na levi, a gladke plošče so mi odsvetovale naskok — vrnila sem se. Splezala sem par metrov pod skalo po težki steni desno ven ter nato prečkala zelo eksponirano na levo k skali, ki tvori s steno poč; v poč lahko gvozdiš roko in nogo. Stena je tu gladka, kar zlikana, pa se z gvozdjenjem roke in noge po polževo porivaš kvišku.

Nad počjo sem priplezala v dobro zajedo. Sledil je tovariš. Po zajedi sva se v razkoračeni drži z lahkoto gvozdila do male gredice, ki je dobrodošlo mesto za zavarovanje, ker se lahko sedé zasidraš. Do sem sva bila plezala na dvojni vrvi, to je v razdalji 25 m.

Nad nama se je vzdigovala stena do 85° strma in nerazčlenjena, pregnjena v kotu nad gredino v široko zajedo. Kjer se stene v zajedi srečajo, je ozka, globoka poč. Kot zajede ima približno 140—150°. Desna stena tvori s tem, da je nekoliko pomaknjena preko leve stene, poč, bolje rečeno gubo, ker je smer poči ista, kakor smer leve stene.

Vse okoliščine so nama jasno kazale, da se začne boj za »biti ali ne biti«. Klinov sva imela premalo s seboj, da bi se lahko sigurno vrnila preko stene — sploh pa o umiku ni bilo govora, ker smo steno naskočili z namenom, da moramo najti prehod, če smo tudi tri dni v nji. Morda bi se bila vrnila toliko, da poizkusiva od »velike police« levo polovico stene; a niti tovariš niti jaz nisva izrekla, nisva hotela reči besede glede umika. Drug je čakal na drugega. Desno ali levo ni bilo prehoda, le zajeda nad nama je kazala prehod. Kakšen je — nisva vedela; vedela sva pa, da nama od tam ne bo več mogoče nazaj.

Navezala sem se na enojno vrv, tako da sem imela 50 m na razpolago. Kline, karabinerje in kladivo sem zataknila za pas, tovarišu pa prepustila nahrbtnik. S tovarišem sva si stisnila molče roke, nato sem s par dobrimi potegljaji bila pri poči. Z levo roko sem se oprijela roba poči, z ramo oprta v levo steno; desna noga je na stranskih ploskvah dol obrnjenih skladov desne stene našla oporo, dočim so prsti leve noge iskali stopa na robu poči. Drža je bila dokaj — nerodna in utrudljiva. Pomikala sem se samo s pomočjo desne roke in noge, leva noga in roka sta varovali le ravnotežje...

Počasi sem pridobivala višino; ko je vrv bila že skoraj izrabljena, se je leva stena toliko nagnila, da sem prešla v razkoračeno držo: z levo roko sem se oprijemala prijemov leve stene, desna roka in noga pa v poči ali na desni steni. Zabila sem klin in se s karabinerjem obesila nanj. Nahrbtnikov v takem položaju ni mogoče prosto yleči; in če bi že šlo z velikim naporom, kam z njimi, ko imaš komaj prostora za prste rok in nog!

Tovariš si je naprtil oba nahrbtnika — lahko ni bilo breme, saj so že okovanke dovolj težke! Motila sta ga pri plezanju, vendar je bil kmalu pri meni. Zdaj sem plezala dalje. Stena se zopet odmakne, prešla sem v prvotno držo, a tudi to sem morala kmalu opustiti, ker se poč nagne proti levi, — vsled tega plezaš v tej drži kakor v previsih. Morala sem na levo v steno, čeprav ni baš vabljliva. Par metrov nad seboj sem videla dve luski, ki sta kakor prilepljeni viseli na steni. Kar čakala sem, da mi katera zbobni na glavo. Prečkala sem zopet proti poči, ki sem jo ravno pod luskami zopet dosegla. Ogledala sem si luske od blizu in videla, da so živ izrastek stene. Ko se tudi na močni teg niso zganile, sem se z veseljem poteg-

nila na nje in našla udoben rob: mogla sem stati s stranskim robom noge, oziroma plezalk, kakor na debelem okvirju kake slike, ki je obešena na steni. Zabila sem klin; ko je tovariš priplezal, sem mu z grandeco prepustila svoje »udobno« mesto ter zavila na levo po steni, z jako slabimi oprijemi.

V Špiku so plasti navzdol obrnjene, kakor opeka pri strehi; vsled tega se oprijemlješ v glavnem z gor obrnjeno dlanjo in s skrčnimi prsti, ali pa z oporo ob stranske ploskve odkrušenih skladov, kar pa je le mogoče, če imaš zelo razvit čut ravnotežja, rekel bi, da se nekako zgoljufaš preko stene, to se pravi, da oprijeme le nekako pobožlaš in že moraš biti pri nadaljnjem. V takih stenah ni na mestu surova moč, ker porabiš preveč energije, če vsak prijem nadolgo pregleduješ ter se nato zmagoslavno obesiš nanj, kakor bi hotel v takem položaju prebiti svoj dopust. Previdnost je vedno na mestu, a v taki steni moraš igrati nekoliko na srečo, moraš zaupati očem, ki ti pravijo: »Ta oprijem je dober, ta pa slab.« Saj je tudi najslabši oprijem uporabljiv, če se ga oprimeš pravilno. Tak je Špik — moraš se ga oprijeti z rokavicami, če hočeš kolikortoliko udobno plezati. V naših planinah je Špikova stena menda sploh edina po takem skladnem sestavu, da ima vse napake, ki jih naše stene običajno — nimajo; druge stene imajo lepo razvit sistem polic in kaminov; njih sicer tudi v Špiku ne manjka — le polic iščeš zaman. V zgornjem delu stene, to je od bivaka dalje, nisva videla niti najmanjše police ali lašte.

Od lusk sem torej plezala na levo po steni ter kmalu zavila na desno proti počii, ki se tu razširi toliko, da tvori desna stena nekako kuliso pred levo steno. Lahko sem zopet nekoliko gvozdila, upirajoč se z desno nogo ob kuliso, medtem ko sem plezala po levi, kakor po odprti steni. Stena se položi tu do 60° — a le približno 15 m; nato se vzdigne k velikemu previsu, nad katerim je navpičen kamin.

Ker se stena položi, se lahko dobro osiguraš, opirajoč se z obema nogama ob kuliso. Ko je priplezal doktor do mene, sem plezala na desno proti previsi, nato na levo in zopet na desno, do pod previsne stene, ob kateri sem nameravala prečkati na desno, tako da bi prišla v isto črto s kaminom.

V višini prs so robovi skladov tako ostri, da se lahko sigurno oprijemlješ; drža seveda ni ugodna, ker so roke skrčene in telo visi nazven. Tako sem se pomikala počasi proti desni. Stopov tu ni, a dobre plezalke primejo na 60° nagnjeni steni dovolj, da ne zdrseš, če ne preložiš cele teže na noge. Počasi je šlo plezanje od rok, in

končno sem se držala za zadnji oprijem v traverzi. Iskala sem nadaljnjih oprijemov z desno roko, a zaman. Tako sem visela: nazaj ni bilo možno niti za centimeter, naprej — nič prijemov. Le še dva slaba metra sta me ločila od kulise, ki je ravno desno pod kaminom in tvori nekak kot s steno pod kaminom.*

Ko so mi moči odpovedale in roke odpustile od prijema, sem se z vso silo odpahnila stransko na desno, računajoč, da bom morda vendarle našla kak oprijem — in našla sem ga! ... Le za trenutek je zagrabila desna roka za neko hrapavost skale, nato pa sem omahnila vsled sile odгона ali zaleta desno ven, a našla sem zaslombo ob kulisi, kar je bilo dovolj, da sem se v trenutku zagvozdila z desno nogo ob kuliso, z levo ob steno pod kaminom ... Moči so bile seveda docela izčrpane; s skrajnim naporom sem zabila klin in se ga ljubeče oklenila! Ko so se živci nekoliko pomirili, sem se v isti drži, to je razkoračeni, pomikala gor proti kaminu ter z odskokom dosegla oster rob plošče, ki leži vodoravno ob vstopu v kamin. Potegnila sem se gor ter našla toliko prostora, da sem lahko stala s celo ploskvijo plezalk ...

Poklicala sem tovariša.

Do previsa je bil kmalu; od tu sem mu svetovala, naj pleza naravnost gor, ker bi na levo z nahbrtnikoma ne izplezal. Poizkusil je kljub temu, pa ni šlo. Vrnil se je nekoliko desno, a ker preko previsa ni bilo prijemov, je stelovadil prosto po napeti vrvi do klina pod kaminom. Tu je toliko počakal, da sem se umaknila nekoliko višje ter se v kaminu zagvozdila; nato je splezal do vstopne skale.

Za eno dolžino vrvi sva plezala nato po kaminu, ki je tako širok, da ne moreš gvozditi, temveč plezaš kakor v odprti steni.

Na zagvozdjeni skali, ki je nudila dovolj prostora za oba, sva snedla nekaj keksov in zaužila zadnji požirek čaja, ki pa je le povečal žejo, ki naju je zelo mučila.

Po kaminu sva priplezala do njegovega konca, to je do črne dupline s streho, pod katero je kamin položen in prodnat. Duplina je tako široka, da lahko začetkoma gvozdiš do strehe, nato pa vzporedno z njo ven, tako da jo lahko obideš. Kamin je tam ozek in se človek s težavo prerine iz njega, nakar se povzpneš na streho, ki tvori

* Gosp. Deržaj, ki je plezal pozneje, 23.—24. IX., z g. Hudnikom za nama, je traverzo prerezal na desni in se ji tako izognil; to priporočam vsem zanamcem; kajti ta traverza je res nepotrebna, če je možno preplezati steno pod previsom v ravni črti. Grajanja je vredno, da tega nisem niti poizkusila, ker se mi je prečkanje na levo ter traverza na desno, zdelo pripravnejše. Sodila sem pač le na pogled; da je ta tudi varljiv, je dokazal g. Deržaj, ker je našel na desno mnogo lažji prehod.

začetek dolgega položnega žleba, rekla bi korita, ker ima njegov prerez obliko črke V.

Ko sem priplezala iz kamina, sem se kar zleknila na prodnato streho — vedela sem, oziroma slutila, da je stena premagana. Pred seboj sem zagledala star časopis, ki ga je veter privel z vrha, jasen dokaz njegove bližine. Tovarišu sem sporočila veselo novico. Navezal je nahrbtnika na vrv, nato pa sam priplezal za njima.

Po koritu sva hodila kar skupaj, brezbrizno in veselo, saj se kar privaditi nisva mogla na preobrat, da lahko uporabljava zopet le spodnje ekstremitete. Po malem kaminu in lahki skali — sicer je krušljiva — sva priplezala na greben desno od vrha. Spravila sva vrv, zgradila piramido, nato pa splezala še ostalih par metrov na vrh Špika.

Krog in krog so se podile goste megle, le Špikova glava je bila čista, ožarjena od zahajajočega solnca. Bila je 4. ura popoldne; v steni sva bila torej 31. ur. Obula sva si okovanke, nato pa odhitela k prvemu snegu pod vrhom, da sva utešila najhujšo žejo. Daleč doli v dolini je šumela vabeča Pišnica. Kljub utrujenosti sva se spustila v dir — noge so se nekako zapletale — a po številnih padcih sva se končno le sklanjala k čisti vodi potoka. Z veseljem zadovoljstvom sva nato korakala po cesti in sva v mraku prispela v Kranjsko Goro.

Tako sva osvojila Špik nama in nam.*

PO KAMENEM MORJU

Ivanka Klemenčič.

(Vtiski z letovišča na Rabu).

Kakor je morje krasno in veličastno, kakor nam nudi raznovrstne užitke in zabave, se vendar naposled zdi celinarju morska pokrajina enolična; tudi kopališčnega življenja (izvzemši seveda ljudi, ki tudi v kopališču iščejo le običajnega mestnega veseljačenja), se kmalu naveliča. Manjka mu hoje v prostranost, v višino, ki tako dobro dé telesu in duši. Želi si izletov po kopnem, ki je za nje v našem primorju marsikje premalo prilike.

Prav posebno velja to za otok R a b, ki je drugače kar idealno morsko kopališče. Prav temu otoku je narava dala tudi vse pogoje za izprehode in izlete po kopnem; saj ima med nevisokim gričevjem lepe in prostrane doline: Kamporsko, Supetansko in Lopansko, na

* Poročilo o tej prvi in prvovrstni plezalni turi izide za široki planinski svet tudi v inozemskih listih, v angleščini v »Alpine Journal« (v prvodu M. Copeland), v nemščini v »Nachrichten« Zschr. d. D. u. Oe. A. V. — Uredn.

severovzhodnem robu pa strmo in golo bregovje Kamenjak, ki more nuditi tudi turistu nekaj nadomestila za prave gore. Treba bi le bilo, da se vsaj nekoliko uredi steze, postavijo kažipoti in izvede markacija. Po hotelih in penzionih bi se naj izobesile zemljepisne karte, na katerih bi bile točno označene vse večje poti ter čas, ki se rabi peš za dosego izletnih krajev. Jezik ne bodi samo srbohrvatski, marveč tudi nemški ali francoski, da tuji gostje ne bodo šele iskali tolmača. To željo je bilo letos posebno med Nemci velikokrat slišati. Ako pustimo ob strani ureditev poti, za kar bo pač treba časa in denarja, bi se dalo ostalo z malimi stroški izvršiti že do prihodnje sezone. To bi bil za Rab znaten napredek. Kaj pravi k temu HPD? Vsekakor bi se morali pri tem vpoštevati tudi izleti na Velebit; saj se že sedaj najdejo tujci, ki se vozijo v Jablanac, od tam pa gredo z vodniki na Velebit.

Kolikor je meni znano, danes na Rabu ni nobenega kažipota; celo iz Loparske Drage v Crnico, kjer se razprostira eno najlepših in najugodnejših naravnih morskih kopališč na svetu, ne kaže noben napis; gostje si morajo najeti vodnika ali pa begati po kozjih stezicah sem in tja, da pridejo na cilj. Sled neke markacije je najti le na potu iz Banjola na Tinjarošo, najvišji vrh na Kamenjaku (408 m).

Gorska veriga Kamenjaka teče ob severnovzhodnem robu Rabskega otoka, vzporedno z Velebitom, od čigar vznožja ga loči le ozki Planinski kanal — zaradi burje zloglasni Canale della Morlacca. Kamenjak presega vse ostale vzpetosti na otoku za 200—300 m in tvori izborno naravno bran proti burji, obenem pa slikovito, mogočno ozadje zeleno obraslemu otoku. Na severnovzhodni strani je popolnoma gol in pada ob robu skoraj povsodi strmo v morje, na jugovzhodni strani pa je položnejši, a do pobočja istotako popolnoma gol; najnižji vrh je visok 118 m, najvišji — Tinjaroša ali Straža — pa 408 m. Najbolj znan je vrh Sv. Damjana, vzhodno od mesta Raba, ker se nahajajo na njem razvaline grške akropole iz IV. stoletja pr. Kr. — kakor sodijo strokovnjaki, in pa razvaline cerkvice sv. Damjana, ki jo omenjajo zgodovinski opisi že v 14. stoletju. Tudi ob vznožju vrha so videti ostanki starodavnih zidov, ki segajo v morje.

Sv. Damjan je visok le nekaj nad 200 m; ako ga gledaš z morja, si misliš, da ne more stati bogvekaj truda, da prideš nanj. Toda poskusi! Tako smo storili tudi mi. Odšli smo iz »Prahe« ob pol 7. uri zjutraj in krenili peš proti Barbatu, ki leži prav pod Sv. Damjanom. S seboj nismo vzeli nikakega brašna ne pijače, ker smo menili, da bomo do male južine že nazaj. Istotako nismo veliko povpraševali za pot, češ, ves hrib leži kakor na dlani in zaiti ni mogoče: če naj-

demo kako pot, pojdemo po njej; če ne, gremo povprek; saj neprestopnih sten ni nikjer in ubiti se skoraj ne moreš, če bi se tudi hotel.

Iz Barbata smo krenili med nizkimi zidovi po nekaki poti, ki se je pa kmalu izpremenila v suho strugo hudournika, vso nasuto s kamenjem. Nobena stopinja ni bila zložna, nobena ni držala; kamor si prijel, te je zbadalo ostro trnje. Preden smo prišli do pod vrh, smo bili dodobra zdelani in potni. Ne vem, ali smo izgubili »pot« ali kaj — dejstvo je, da smo prišli do razvalin, ki v razsežnem krogu obdajajo celokupno glavo vrha, ne da bi mogli najti kak vhod. Nazaj brez uspeha nismo hoteli. Najvišji med nami — pristen Tirolec — je našel primerno mesto v zidovju, splezal čez in nato pomagal drugim na ono stran. Po grobljah smo dospeli do ostankov cerkvice sv. Damjana. Le presbiterij še stoji; v njem smo našli par ovac; če bi bila ena, bi morala v tej puščobi ponoreti. — Z najvišje točke smo občudovali mogočno zidovje starega gradu in se čudili, da ni nikjer opaziti niti sledu kake poti, ki bi bila kdaj vodila bodisi do gradu bodisi do cerkvice. Razgled po morju nam je zastirala megla; videli so se le najbližji otoki. »Dings«, meni Tirolec, »Tignarossa je višja, z nje bi se boljše razgledali. Saj ne more biti daleč.«

Brez pomisleka smo krenili proti severovzhodu, ker smo hoteli najprej dospeti do roba nad morjem. Toda kmalu smo se prepričali, da je — svet okrogel. Ko smo dospeli do točke, o kateri smo mislili, da tvori rob nad morjem, se je odprla pred nami nova, enako razsežna kamenita ravan. Opustili smo misel, da gremo do konca, in smo se obrnili v severozapadno smer, kjer je morala ležati Tinjaroša, ki se pa ni videla.

Pred nami se je razprotirala polagoma se dvigajoča, gola planina, kameno morje, prepreženo z visokimi zidovi. Nikjer nikakega drevja, grmovja ali trate — vse samo golo kamenje, med katerim zna najti le ovca posamezno bilko. To je neomejeno kraljestvo burje. Kako neusmiljeno gospodari, nam pove rastlinje: tod in tam opazimo na sivi, kameniti površini črne in zelene lise. Ko pridemo bližje, se prepričamo, da so to glog in ciprese, ki rastejo tu tako gosto in nizko kakor mah, plazeč in ovijajoč se po kamenju. Le tik ob zidovih smo našli par hrušk lesnik, ki so imele podobo drevesa. Naleteli smo tudi na več kraških dolin, obsežnih po nekaj kvadratnih metrov, ograjenih in obdelanih — oaze v kamenem morju. Poleg gnile, zelene luže, polne debelih žab, ovčja staja in pastirska koča. Poti nobene! Le tod in tam na oguljenem kamenju sledovi človeških nog. Drugače cstro, navpik strčeče kamenje, gosto drugo blizu drugega, da vmes ni nikdar prostora za stopinjo. Iti moraš dobesedno kakor po jajcih, neprestano pazeč, da ti noga ne posklizne in si je ne izvineš

ali zlomiš. Puščava! Obide te misel, da si zašel na luno. Kdo zaboga in čemu je zgradil tu te visoke zidove, preko katerih moramo s trudom lezti? — Saj tu ni ničesar, kar bi mogel kdo ukrasti, kar bi se moralo ograditi, kamen je kamen. Tako smo ugibali. Šele kasneje smo izvedeli, da dele ti zidovi od pamtiveka »pašnike« posameznih vasi, da se ovce, ki jih puščajo brez varstva, ne zmešajo med seboj. Večjih čred ovac nismo videli nikjer, le posamezne pare v skalnih zatišjih.

Blodili smo po kamenju že ure in ure, bližal se je poidan. Na srečo je vel hladen vetrič. Končno smo v severozapadni smeri opazili nekako kamenito grmado ali piramido: to bo pač Tinjaroša. Tla so se vzdigovala tako polagoma, da niti opazili nismo, kdaj smo srečno dospeli do prve banjolske hiše tik pred golino Tinjaroše. Domačini so nas prijazno sprejeli in nam takoj ponudili vina. Bila je to božja pijačica, kakršno Rabljan hrani le v svojem domu, da z njo postreže tujcu ali prijatelju. »Dings«, se je tretjič oglasil Tirolec; »to vino je kakor tirolsko gorsko vino; vredno je današnjega dneva — pijmo! Hinunter helfen alle Götter.«

PRVI VZPON NA MATTERHORN

(Konec.)

Po Whymperju priredil Pavel Kunaver.

Vrnili smo se na južni konec grebena, da bi postavili piramido, nato pa smo se posvetili razgledu. Bil je eden izmed onih nenavadno mirnih in jasnih dni, ki jim navadno sledi slabo vreme. Zrak je bil popolnoma miren in brez vseh par. Gore, ki so bile oddaljene deset in dvajset nemških milj, so se jasno odražale in so se nam zdele prav blizu. Vse posameznosti, njihove grebene, pečine, njihova snežišča in ledenike smo natančno spoznali. Nehote smo se spomnili na lepe dneve prejšnjih let, ko smo spoznali priljubljene oblike. Vsi so se nam odkrili, niti eden izmed glavnih alpskih vrhov se nam ni skrnil. Še jih vidim razločno pred seboj, one bližnje velikane z lanci, gorskimi sklopi in z vrstami v ozadju. Najprej je bil Dent Blanche, divji in velik, Gabelhorn in špičasti Rothorn, dalje brezprimerni Weisshorn, stolpičasti Mischabelhörner, Allalinhorn, Strahlhorn in Rimpfischhorn, nato Monte Rosa s svojimi številnimi vršiči in Lyskamm ter Breithorn. Nato so sledile gore Berner Oberlanda s Finsteraarhornom, skupine Simplona, Sv. Gottharda, Disgrazia in Ortler. Proti jugu smo gledali na Chivasso v Piemonteški ravnini in še preko tega. Zdelo se nam je, da stoji dvajset milj oddaljeni Viso tik poleg nas, in Primorske Alpe, od katerih nas je ločilo trideset milj, so bile brez mrča. Nato moja prva ljubezen Pelvoux, Ecrins in Meije;

pokazale so se skupine Grajskih Alp in na zapadu je zaključil sliko od najsvetlejše solnčne luči osvetljeni monarh tega gorskega sveta, Mont Blanc. Desettisoč črvljev pod nami so ležala zelena polja zermattska s svojimi planšarskimi kočami, iz katerih se je počasi dvigal modri dim. Na nasprotni strani smo v globini osemtisoč črvljev ugledali pašnike nad Breilom. Tu so bili črni, mrki gozdovi in prijazni, solnčni travniki, padajoči slapovi in mirna jezera, rodovitna polja in mrtve pustinje, tople ravnine in mrzle visoke planote, najbolj divje oblike in najljubkejše linije, silne navpične pečine in valovita pobočja, mračna in resna skalna pogorja in bliščeča snežena gorovja z zidovi, stolpi, iglami, piramidami, domi, kupolami in špicami. Bila je zveza vsega, ka more dati svet, in bili so vsi kontrasti, ki si jih more želeli srce.

Ostali smo na vrhu eno uro, ki nam je nudila najlepše užitke. Le prehitro je minila in pripravljati smo se pričeli na povratek.

Hudson in jaz sva se posvetovala, v kakšni vrsti naj bi šli. Zdelo se nama je najboljše, da bi šel Croz prvi, Hadow pa drugi. Hudson, ki je bil v hoji skoraj tako siguren kakor vodniki, je želel biti tretji. Za njim smo uvrstili lord F. Douglasa, ki so mu sledili stari Peter kot najmočnejši in ostali. Predlagal sem Hudsonu, da bi na povratku na težavnem kraju ovili okoli skale vrv, da bi imeli pri plezanju navzdol eno oporo več. Odobral je mojo idejo, vendar se ni nikdo jasno izrazil, da bi se načrt uresničil. Med tem, ko se je družba po gori označenem načinu urejevala, sem napravil skico vrha. Moji tovariši so bili ravno gotovi in so čakali name, da bi se navezal, ko se nekdo spomni, da smo se pozabili podpisati in imena v steklenico vtakniti. Na njihovo prošnjo sem jaz to oskrbel, oni pa so šli med tem naprej.

Nekoliko minut nato sem se navezal na mlajšega Petra, odhitel za drugimi in jih dosegel, ko so ravno pričeli plezati na nevarnem mestu navzdol. Uporabljali smo največjo previdnost. Vedno se je le po eden premikal naprej in šele ko je našel varen prostor, mu je sledil drugi. Vrvi okoli skale niso ovili in nihče ni govoril o tem. Jaz tega nisem predlagal zaradi sebe in ne vem, če sem tedaj mislil na to. Sledila sva ostalim v majhni razdalji in bila sva ločena od njih, dokler me ni ob treh popoldne lord Douglas prosil, da naj se navežem na starega Petra. Kakor se je izrazil, se je namreč bal, da bi Taugwalder v slučaju kakega zdrsjenja ne ostal trdno na nogah...

Nekaj minut nato je hitel neki deček, ki je imel bistre oči, k Seilerju v Monte Rosa-hôtel in je pripovedoval, da je videl padati plaz z vrha Matterhorna proti matterhornskemu ledeniku. Dečku so

prepovedali govoriti o neresničnih stvareh, toda govoril je resnico in videl je sledeče:

Michel Croz je položil svoj cepin v stran in se je baval z gospodom Hadowom, da bi ga bolje zavaroval. Prijel ga je za noge in eno za drugo prenesel v pravi položaj. Kolikor mi je znano, ni tedaj nikdo plezal. Z gotovostjo pa tega ne morem trditi, ker prednjih dveh zaradi vmes ležeče skale deloma nisem mogel videti; toda iz gibanja njihovih ram sem sklepal, da se je hotel Croz, potem ko je napravil gori opisano delo, obrniti in iti en ali dva koraka dalje — kar je zdrsnil Hadow, padel proti njemu in ga prevrnil. Slišal sem prestrašeni klic Croza in videl njega in Hadowa leteti navzdol. V naslednjem trenutku so bile Hudsonu in neposredno nato tudi lordu Douglasu noge izpodbite.

Vse to je bilo delo trenutka. Kakor hitro smo zaslišali Crozov krik, sva se stari Peter in jaz tako trdno postavila, kolikor je dovolilo skalovje. Vrv je bila med nama krepko napeta in sunek naju je zadel, kakor bi bila eden. Obdržala sva se, ali med Taugwalderjem in lord Douglasom se je vrv pretrgala. Nekoliko sekund smo videli svoje nesrečne tovariše, kako so drseli po hrbtu navzdol in z razprostrtimi rokami iskali opore. Še neranjeni so nam izginili izpred oči in padali eden za drugim od stene do stene dol na Matterhornski ledenik — približno štiri tisoč črevljev globoko. Od trenutka dalje, ko se je pretrgala vrv, jim nismo mogli več pomagati.

Tako so umrli naši tovariši! Ostali smo pač pol ure na mestu, ne da bi napravili le eden korak. Oba vodnika, ohromela od strahu, sta jokala kakor otroka in jokala sta tako, da nam je grozila usoda tovarišev. Stari Peter je pretresljivo klical: »Chamouny, kaj bo rekel Chamouny?« S tem je mislil: »Kdo bo verjel, da more Croz pasti?« Mlajši Peter pa je kričal in jokal: »Izgubljeni smo!« Zagvozdjen med obema, nisem mogel niti naprej niti nazaj. Prosil sem mlajšega Petra, da bi splezal doli, pa se ni upal. Stari Peter se je zavedel nevarnosti in je tudi začel kričati: »Izgubljeni smo!« Očetov strah je bil naraven — tresel se je za sina, mladi mož pa se je obnašal strahopetno — mislil je samo nase. Končno se je ojunčil stari Peter in je šel k neki skali, na katero je pritržil vrv. Tedaj je splezal mladi mož dol in stali smo zopet skupaj. Pokazala sta mi pretrgano vrv in začudil, dá zgrozil sem se, kajti bila je izmed vseh treh najšibkejša. Za zavarovanje, za katero je služila, ni bila namenjena in za to nikdar niti služiti ne bi smela. Bila je stara in v primeri z drugima dvema slabotna vrv. Vzel sem jo s seboj le za slučaj, če bi morali mnogo vrvi oviti okoli skal in jih pustiti na mestu. Spoznal sem, da

je to vprašanje resno in pogledal sem konec vrvi. Bila je v zraku pretrgana in ni bila prej poškodovana.

V sledečih treh urah sem vedno mislil, da je naslednji trenutek moj zadnji, kajti Taugwalderja sta izgubila ves pogum in ne samo, da mi nista mogla pomagati, ampak bila sta tako slaba, da sem pričakoval neprestano, da bosta izpodrsnila. Črez nekoliko časa smo mogli storiti to, kar bi morali že od začetka delati; ovijali smo vrvi okoli trdnih skal — obenem pa smo ostali navezani. Te vrvi smo od časa do časa odrezali in pustili. Klub tej previdnosti sta šla moja vodnika zelo bojazljivo dalje in večkrat se je obrnil stari Peter s pepelasto sivim obrazom in trepetajočimi udi k meni in z groznim poudarkom rekel: »Ne morem več!«

Ob šestih zvečer smo stali na snegu onega grebena, ki vodi v Zermatt, in smo premagali vse težave. Mnogokrat, a vedno zaman, smo iskali sledov svojih ponesrečenih tovarišev. Nagibali smo se preko grebena in klicali, toda noben glas se ni odzval. Končno smo prenehali se brezuspešno truditi. Prepotrti za pogovor, smo tihe vzeli malo prtjago izgubljenec, da bi se povrnili. Tedaj se je prikazala mogočna mavrica, ki se je dvigala visoko nad Lyskammon. Bleda, brezbarvna in tiha, toda razen onega mesta, kjer so se vrinili vanjo oblaki, popolnoma jasna in ostro omejena — nam je bila ta nadnaravna prikazen poslanica iz drugega sveta. Prestrašili smo se skoraj, ko sta se na obeh straneh prikazala dva silna križa, katerih polagani razvoj smo začudeni zrl. Če bi jih Taugwalderja ne zagledala, ne bi verjel svojim očem. Verovala sta, da sta križa v gotovi zvezi z nesrečo, jaz pa sem črez nekoliko časa začel misliti, da mi vplivamo na nju. Naše premikanje pa ni imelo nobenega učinka na megle, ostale so neizpremenjene. Bil je strašen in čudovit prizor, ki ga še nikdar nisem doživel in ki je bil v takem trenutku pretresljiv.«

Tako poroča Whymper.

Nekoliko dni nato so prinesli tri izmed ponesrečenec v dolino. Lord Douglas pa je padel v kako razpoko; kajti le nekoliko ostankov njegove obleke so našli. Preiskava je dokazala, da je bila vrv, ki se je pretrgala med Taugwalderjem in Crozom, najtanjša in najslabša, dasi je bilo na razpolago dovolj dobre in debelejšje vrvi. Ker Whymper pri navezovanju ni bil navzoč, tudi ni mogel pojasniti te usodne napake.

Ta silna nesreča pa Whymperja ni odvrnila od gora, ampak ga je še tem tesneje navezala nanje. Spoznal je vso vrednoto planinstva in značilne so sledeče vrstice iz konca njegove knjige »Gorske in ledeniške ture«:

»Mi, ki plezamo na gore, se zavedamo premoči trdne in vztrajne volje nad suovo silo. Vemo, da pridobimo vsako višino s potrpežljivostjo in truda^{polnim} naporom in da samo žeti še ne pomeni delati. Poznamo dobrote vzajemne pomoči in vemo, da nas čakajo mnogotere težave in da moramo premagati marsikatero zapreko; vemo pa tudi, da si dela odločna volja pot; ko pa se vrnemo k svojemu vsakdanjemu opravilu, smo za boj v življenju in za obvarovanje ovir, ki nam hočejo zapirati pot, boljše pripravljene, ker iz spominov na prejšnje delo in na zmage, ki smo jih izvojevali drugod, zajemamo novo moč in veselje do življenja.«

»Veselim se telesnega prerojenja, ki je posledica naših naporov, radujemo se veličastnih prizorov, ki jih vidimo, krasote solnčnega vzhoda in zahoda in lepote gora in dolin, gozdov in slapov; višje pa cenimo razvoj močnatosti, izobraževanje plemenitih človeških lastnosti: poguma, potrpežljivosti, vztrajnosti in krepkega značaja v boju s težavami.«

»Užival sem srečo, ki je prevelika, da bi jo mogel z besedami opisati, doživel sem pa tudi žalost, na katero ne mislim rad. Zaradi teh izkušenj maročam: hodi na visoke Alpe, če hočeš, ne pozabi pa nikoli, da sta pogum in moč brez pameti ničeva in da trenutna malomarnost uniči srečo vsega življenja. Nikoli se ne prenagli, pazi na vsak korak in v začetku vedno pomisli, kakšen je lahko konec!«

† ALOJZ DE REGGI

V nedeljo, 24. avgusta 1924, je bilo. Nameravala sta Vladimir Topolovec in Alojzij De Reggi skupno preplezati Triglavsko severno steno. Nepričakovano slabo vreme — megla, dež, sneg — je bilo krivo tragične nesreče Vladimira Topolovca; padel je v nepristopno brezno Triglavske stene, kjer leži še danes v nepoznanem grobu. De Reggija je smrtna nesreča ljubega tovariša pretresla do dna duše in ga je nadejala s slutnjami lastne zgodnje smrti. Svoj v srce segajoči članek (v Plan. Vestniku 1924, str. 262) »Vladimir in njegova poslednja pot« je zaključil z besedami (str. 268): »Z Vladimirom sem izgubil najboljšega tovariša plezalca. Nemila usoda, ki se ji človek ne more upirati. Odšel je v večno domovje. Kdaj pridem jaz za njim? Kmalu? Bog ve...« Tako je slutil novembra 1924.

Odšel je za njim 7. novembra 1926; smrtno se je ponesrečil na Grmadi pri Šmarni gori. Bila je res »nesreča« v prav prvotnem pomenu te besede, nesreča, ki je istovetna z usodo.

Sestaven spis o ponesrečenčevem življenju bomo objavili prihodnjč. Tu prinašamo spominske spise, pisane neposredno pod vtisom nesreče.

I. Kako se je pripetila nesreča.

Očividec poroča: V nedeljo, 7. novembra, nas je bila vesela družba zbrana na Turncu pod Šmarno goro, počč in vriskajoč. Okrog pol 5. ure popoldne smo se odpravljali domov. Na vzhodu Turnca smo srečali De Reggija, ki je po svoji

stari navadi prišel sam na plezalno vajo ob Turncu. Na potu navzdol smo se večkrat ozrli nazaj in smo kmalu videli De Reggija na vrhu Turnca.

Od tukaj je potem najbrž plezal dol do Turnčevega okna in se nato spustil v steno, levo od kamina. Omenjena stena je med turisti znana kot jako krušljiva. Dospeli smo do gozda pod Turncem, kar zaslišimo iz stene grmenje kamenja: navzdol se je valila velika skala, za njo pa nesrečni De Reggi. V padcu ga še ujame grmovje, a ga ni moglo zadržati — tako je priletel doli na prod. Hiteli smo mu na pomoč, pa zaman. Kri je izbruhnil in izdihnil. Prestrašeni in nemi smo stali ob truplu ponesrečenega mladeniča; v dno duše nas je pretresla njegova tragična usoda. — Večkrat je bil preplezal severno steno Triglava, je srečno končal težke visoke ture. Kdo bi si le mislil, da ga ob nizkem Turncu — in tako mladega — čaka planinska katastrofa! — Padel je 50 — 60 m globoko. — De Reggi je študiral drugo leto prirodoznanstvo na modroslovni fakulteti v Ljubljani. M. H.

II. Dan 7. novembra 1926.

Življenje naše je neutruden boj,
je k nebu trhlih rok povzdigovanje,
je tipanje brezkončno in iskanje
za Nekom nedosežnim nad seboj.
(M. Kragelj.)

Zagrmelo je pod Grmado. —

V osrčju Triglavske stene se je zganilo:

»Tovariš! Vendar tudi Ti. Čakal sem Te. Obljubil si mi, da prideš za menoj, ko je odmevalo moje slovo v odjeku temnih skal. Dve leti sem čakal zaman. Vzpenjal si se iz višine v višino, podjarmljeval si steno za steno, obiskoval si moj ogromni dom, a k meni Te ni bilo. Minil je še mesec, tedaj sem vedel, da boš prišel in pripravljaj sem se na Tvoj prihod. Ti sam si želel, klical, iskal... V razočaranju svojega uspeha si prišel k meni, kjer vlada mir... Mir!... Nerazumljiv Ti je bil v življenju pomen te besede; Tvoja trpeča duša ni mogla počivati, Tvoj duh je moral neprenehoma leteti, Tvoje telo se neprestano giblje. Vidiš: Tvoje telo tam pod Turncem leži — razumeš sedaj — miruje. — Srce Ti ne utriplje več; Tvoje lice je mirno, ne bo več poteza bolesti pokrivala njegovega izraza. Glej tam pod malim Turncem zunanjo posodo Tvojega duha; preneznatna je bila, da bi ljudje razumeli zaklade njene vsebine, Tvoj idealni polet, lepo, čisto dušo. Oprosti jim, tudi njih duh je okovan v tesne vezi telesa. Ti gledaš sedaj prosto. Odpočij se!«

»Došel sem k Tebi, tovariš. Obupno željo mi je izpolnila narava. Le boli me, da ni tudi moje telo tu gori pri Tebi; želel bi mu solnca. Tak grob bi si želel, kakor ga imaš Ti, ne pa tesne jame.«

»Ne žaluj, prijatelj! Moj grob je obsežen, ne vidiš mu meja, a kje so moji ostanki? Kaj nam po smrti telo? Videl sem padati sebe in čudil sem se bobnenju skal, ko sem se čutil sam tako lahkega. Kaj nam telesne bolesti mari po smrti, a duševne, glej, nam niti v življenju niso pustile spati. — Je li srečna Tvoja duša sedaj, je li mirna, prijatelj?«

»Mirna je, ker nima več telesa; srečna, ker ima prost polet. Naš je vsemir!«

»Blagor mu, ki se spočije...« je donelo pod Turncem.

*

Nenadni, težki udarec žrtve Triglavske stene — oj Vladimir! — je prehajal iz prvega divjega navala bolesti v mrtvično otopelost čustva. De Reggi je bil

večkrat en gost v naši rodbini, ko je še sveži duh preminulega plaval v ozračju domače sobe. Uživel se je med nami in govoril je o njem in sebi.

Nekaj dni po pogrebnem obredu v Vratih je prišel bled in prepadel, a iz oči mu je sijal poseben žar. »Čudne sanje sem imel«, je pripovedoval, »in jaz verujem vanje! Sanjalo se mi je, da plezam zopet črez Triglavsko steno v nemški smeri sam. Vedel sem, da sta se ponesrečila dr. Jug, kmalu potem, ko sem preplezal z njim ono smer, in Vladimir, ko sva plezala skupaj. Na oba sem mislil, zlasti še na Vladimira, ker sem ga čutil v bližini. Celo zazdelo se mi je, da čujem utripati njegovo telo v temnem prepadu pod seboj. Oklenil sem se skale, da bi posluhnil pozorneje. Tedaj se je priklonil vrh Triglava enkrat, dvakrat, trikrat in zmajala se je stena. Iz notranjosti skalovja je vtlo zabobnelo: »Ti boš pa tretji!« — Zagorele so mu mirne oči, naslonil se je na komolec. »Bile so sanje in jaz verujem v njih resnično izpolnitev — jaz bom tretji, sledil bom Vladimiru, saj drugače ne more biti. Veliko krasot so mi nudile gore in tudi jaz jih poplačam z življenjem.«

Naši ugovori niso zalegli, srepo je gledal predse, kakor bi ne razumel naših pomirjevalnih besed. Videla sem njegov pogled in — sama nisem verjela besedam, s katerimi smo ga odvrčali od njegovih misli in — sanj.

Kakor bi iskal pozabljenja ali zblížanja s padlim tovarišem ali da bi ubežal raznim vsiljivim ali zadirljivim opazkam nepoklicanih — neplanincev, je skoraj pčbesnel v svojem plezalnem navdušenju: opajal se je v premagovanju stene za steno. V svojem vztrajnem, skoraj drznem pogumu je zaslovel. Izprehajal se je po Triglavski steni po usodni nemški smeri; premagal jo je v najtežjem slučaju in ni mu delala več ovir. Njegovo navdušenje premagovalca ni poznalo mej in zdelo se je, da bo ostal nepremagljiv. A njegova vera v trajne uspehe ni bila trdna. V Špikovi steni so ga prehiteli drugi. Uklenil se je. Ko pa so zmagovalci govorili z žarečim obličjem o novi zmagi je gorel v njegovih očeh mrzličen ogenj. Njegova osamelost v duševno društvnem pogledu ga je težila, sam s seboj si ni mogel priti na čisto. Plaš je postal pred ljudmi, boječe se jih je ogibal. V njegovi misli so vstale sanje pred dvema letoma in z vso sigurnostjo je računal na večno združitev s planinami. »Ubil se bom!« je še pred kratkim rekel svojemu tovarišu; »ne vidim nikakega drugega izhoda!«

Še tesneje se je prižemal k skalam, še drzneje je stopal preko sten. V svoji nedeljski promenadi je posečal Turnec, prvi začetek svojih plezalskih poizkusov; bil je najmanjši in najlažji. Kraj njegovega prvega veselega vzklika nad uspelim poizkusom začetnika je postal tudi kraj poslednjega vzdihla premagovalca ponosnih sten.

Pod Grmado je zabobnelo. Zdrgetalo je mrtvo truplo.

Bil je tretji padlih plezalcev.

D a r i n k a.

III. Spomenica tovarišu De Reggiju.

Vem Lojze, da nisi ljubil praznih besed, tolikokrat izgovorjenih — redko občutenih. Naše gorje je v srečo — naše solze so nevidne, Lojze. Moje besede so namenjene manj Tebi, bolj tistim, ki nočejo, ne morejo, ne znajo razumeti ne Tebe ne nas.

Povedati jim hočem, kaj ti je bila tista Šmarna gora, kaj so ti bile planine.

Tiho in skromno si odšel, Lojze, kakor si bil v življenju tih in skromen. Praznična je bila tvoja obleka — kakor vedno, kadar si odšel v svoj ljubljeni kotiček pod zeleno Grmado, v Skale.* Bile so ti tista mati priroda, h kateri si se

* Skale imenujejo domačini čeri pod Grmado.

zatekel ob bridki in veseli uri. Tam so se rodili tvoji sklepi in uspehi, marsikatera grenka tožba je odjeknila ob tistih čerih, kakor bi te razumela.

Daleč so visoke planine — kako bi naj odhitel v skupih urah v njihovo osrčje? Grmača pa ti je bila blizu, k njej si se zatekel.

Vsako skalo si poznal, vsak grm, vsak oprijem: tiste skale so bile Tvoje — ti njihov: vzele so te.

Preveč idealen si bil, Lojze, preveč za to dolinsko življenje. Ob najmanjšem udarcu si vztrepetal: »Čemu to? Tega ne razumem!« Nisi razumel tega nižinskega življenja, nisi še izkusil, da so ideali le še bajka babic — davno pokopanih. Tvoji besedi, rojeni v srcu, so se smejali, kakor otroku.

Ti jih nisi razumel — oni ne tebe. Odšel si v Skale, jim pripovedoval svoje sanje in načrte, žalost in veselje. Nemo so poslušale; prepričan si bil, da so Te razumele, in vrnil si se z njihovo tiho tolažbo. Ko si šel s polnim srcem v planine, si si osvojeval strme nebotične stene, mogočne sestre tvojih Skal. In sprejele so te na svoje grudi, te obvarovale nezgod, čuvale nad teboj. Ti pa si v njih objemu s solncem v srcu sanjaril v višine.

Mogočna Triglavska stena ti je odvzela tovariša — prepričan si bil, da mu slediš tudi Ti: sedaj za Vse Svete si pravil, da boš gotovo ležal za Mojstranskim zidom! Lojze, te besede so ti bile usodne... Tvoje bližnje Skale so prehitete mogočnega tekmeča in te za vedno priklenile le nase.

Načrti, ki si jih snoval za prihodnje leto, so za te izbrisani iz knjige življenja, a misel je ostala. Izvršena bo, Lojze! Peščica nas je, ki smo tvojega mišljenja, ki se ne bojimo za življenje, ko se hočemo dvigniti do pravega življenja. Mi bomo izvrševali in izvršili tvoje načrte, ne ozirajoč se na očitke, ki si jih slišal in jih več — ne slišiš.

Odšel si, najidealnejši, najsposobnejši izmed nas. Vrste se redčijo, najboljši gredo; pšenico potolče toča, plevel ostane. Ostane tudi seme. Ti si za nas seme. Drugim si bil eden od mnogih; a ko si odšel, ko je odzvenela senzacija Tvoje smrti — so pozabili, pozabijo; saj:

»...kadar se zvezda utrne
v teme brez mej —
kaj manj se žarijo nebesa
kot so se poprej? ...«

Marko Pibernikova.

IV. Zadnja tura z Alojzijem De Reggi.

V tisočerih barvah je blestel jesenski gozd. Narava se je ogrinjala v pestro slovesno obleko, da ob slovesu zablesti v vsem svojem sijaju. Polagoma se je pogreznila ognjena obla, srebrna mesečina je oblila okolico; nikak glas ni motil miru, le semintja je v to razlito srebro utonil padajoč kamenček kot znak počasnega umiranja gora. Mirno in veličastveno se je svetlikal ledenik na temenu vladarja.

Tedaj smo priromali trije tovariši po dolini Vrata do Turkove planine; tam smo se grelji ob prasketajočem ognju, prisluškovali pripovedovanju starega in v marsikateri zimi v gorah osivelega pastirja ter izmenjavali v živahnem pripovedovanju svoje planinske doživljaje. Skovali smo načrt za bodoče ture, a Ti, tovariš Lojze, nisi slutil, da Ti bo to poslednja pot v Tvojih tako vroče ljubljjenih Julijskih!

Že pred dnevno zarjo smo poslušnili pesmim Bistrice, ki so se rodile iz nepoznanih virov. — Skalnatí orjaki v okolici so v žejnem hrepenenju pričakovali

jutra, zadnje zvezde so ugašale in tedaj je trenutno zažarel ledenik v modrino segajočega temena kraljevskega Triglava. Meglene škrlatno-rdeče oblačne koplrene in nežne bele meglice so obkrožale njegovo ponosno glavo. V nemi bolesti smo se spominjali Vladimira, ki spava večni sen tam gori v čarobnem kraljestvu Zlatorogovem v varstvu bajnih Rojenic.

Molče smo korakali skozi strmi gozd navkreber tja do stene imponujočega Cmira. Nato v steno. Vedno iznova sem občudoval Lojzovo brezprimerno plezalno umetnost; stena se je gubila pod nami, tihotno je prihajalo do nas šumljanje žuboreče Bistrice. Pogled se je že izgubljal v prostrani daljavi; ko se je pogreznil za nami v globino poslednji ostanek temačne stene, smo zavriskali na zavojevanem vrhu, lesketajočem se v jutranjem solncu. Ročno smo zgradili kamenito piramido; zlati oblaki so obrobljali globine, a mi smo sanjali v solnčni toploti črezželjni, srečni.

Kaj je tvoja sreča, človek?

Nedoumno zbujeni in komaj zasluteni in spoznani, a že izgubljeni, nepovratni trenutek!

Zamišljeni smo se vrnil v dolino. Srečni in zadovoljni smo zapuščali Vrata. Poslednjikrat smo v duhu preživljali vtise, zadnji pogled je še objel v večernem solncu konture škrlatno odsevajočih skalnih gromad. Nato smo se potopili v gozdnem mraku.

Štirinajst dni pozneje pa smo Lojzeta pokopali...

Herbert Brandt.

V. Alojziju De Reggi.

Ko se je njegov tovariš Vladimir Topolovec na Triglavu ponesrečil, je prišel k meni, najprej po daljnogled, potem še enkrat. Letos je z drugimi tovariši ozaljšal na Dovjem grob † dr. Juga; okoli ob grobu so s cementom pritrdili veliko kamnov z napisi raznih sten, ki jih je dr. Jug preplezal. Tudi so nesli venec † Topolovcu pod Triglavsko steno. — De Reggi je bil simpatičen, tih, nedolžen, prijazen mladenič. Škoda, škoda zanj! — Res pe je, kar mi piše skrben, izkušeni planinec, prijatelj mladine: »Planinska mladina kar dere v smrt.«

Letos je kot vodnik drugim preplezal štirikrat Triglavsko steno, nevarno »Nemško pot«. — Smejal se mi je, ko sem mu prijazno žugal s prstom. Zadnjič mu je ženska na Dovjem rekla: »Vi se boste ubili«, pa se je takisto nasmehnil.

Kraj na Šmarni gori, kjer se je De Reggi (Slovenec, neki praded je bil Italijan) ubil, mi je znan, ker sem jaz pod Šmarno goro doma. De Reggi se je ponesrečil pri plezanju nad Bovčkovimi skalami, ker se mu je utrgala skala.

Jakob Aljaž.

OBZOR in DRUŠTVENE VESTI

Kongres »Saveza Planinarskih Društava« v Kralj SHS. Svoje poročilo na str. 235, izpopolnjujemo s sledečim: 1. V 2. odstavku je izostala navedba, da je bilo pri kongresu zastopano Srpsko Planinsko Društvo po svojem delegatu g. Andriji Rističu. (V poznejšem besedilu se imenoma omenja v tej lastnosti.) — 2. Po kongresu so se izleta na Triglav udeležili tudi vsi pri kongresu navzoči planinci iz Sarajeva, Novega Sada in Beograda.

Povodenj pod Triglavom. Zadnja povodenj je okoli Triglava naredila veliko škode. K potopnemu nalivu se je pridružil še jug, ki je sneg na Triglavskem

pgorju hitro stopil; v Vratih je Bistrica tako narasla, da stari ljudje ne pomnijo take. Naredila je v Mojstrani škode za več milijonov, ker je pobrala mostove, trgala vrtove in polja, vzela poslopja, žage in podkopala več hiš. V Vratih je veter na Aljaževem Domu na dveh krajih iz strehe potrgal opeko; toda Preekin je takoj vse popravil in zmočene rjuhe posušil. — Pri Turkovi bajti je Bistrica vzela cesto in tam naredila za se strugo. — Peričnik se je pri izlivu čez steno preselil zopet v staro strugo (5 metrov proti severu), kjer je tekel že pred 40 leti. J. Aljaž.

Planinska i zimsko sportska izložba slika u Zagrebu. Dne 16. oktobra otvorena je u umjetničkom salonu Ulricha u Zagrebu, u prisutnosti zastupnika zagrebačkog velikog župana, zastupnika konzulata, mnogobrojnih planinara i ljubitelja zimskog sporta, izložba fotografskih slika iz planina i alpa, što ju je priredio Hrvatski Turistički Klub »Sljeme« u zajednici sa Ski-Klubom, Zagreb. Izložba je obuhvaćala 200 povećanih slika iz hrvatskih planina, te slovenskih, austrijskih, švicarskih i talijanskih alpa, što su ih snimali članovi obaju društva na svojim izletima i usponima. Izložba bila je ukusno uređena, bogata tehnički savršeno izradjenim slikama, te po kvaliteti samih radova jedna od najuspjelijih, što smo ih u Zagrebu vidjeli. U pomno izabranim pejzažima i slikama punim »štimmunga« prikazale se ljepote Velebita, Kleka, Risnjaka, Viševica, fjordova Zrmanje, slapova Krke, Medvednica, ljepote našeg narodnog ponosa Triglava, Julijskih Alpa, Kamniških Alpa, ledenjaka i snježnih vrhunaca Mont Blanca, Monte Rose, Dolomita, Silvretta gorja, kao još i druga domaća i strana gorska područja. Reprodukcije najboljih ovih slika ukrasile su već mnogu stranacu hrvatskih, engleskih, njemačkih i švicarskih revija, kao rijetki eksemplari amaterske fotografske umjetnosti i planinske odvažnosti, kojom su snimljene sa najpogibelnijih i teško pristupnih mjesta. Čitava izložba pružala je jedinstven i otmeni dojam, pokazala je kako se vrlo lijepo reprezentira i upotpunjuje planinstvo i zimski sport.

Od H. T. K. »Sljeme« izložili su: Dušan Bogojević motive sa Medvednice i Velebita. — Josip Cepetić: Turski žljeb, Bjelolasicu i Razor. — Vjekoslav Cvetišić: Pastirski život u Južnom Velebitu, Risnjak u zimi, Viševica, Zrmanja, Krka, Okić, Kum. — Franjo Draženović: Partije iz Triglava i Urške gore. — Dušan Jakšić: Najlepše dijelove Dolomita. — Ldaislav Janzon: Zanimive partije iz Velebita, Kopitnika, Bijelih Stijena, Karavanka i Julijskih Alpa. — Dr. Ante Pandaković: motive iz Mrežnice i Krke. — Božidar Purgarić: Medvednica i Triglav. — Dragutin Paulić: Klek, Kamniške Alpe, Oštre, Meteora pećine u Tesaliji.

Od »Ski-Kluba« izložili su: Charles Golubović partije iz Triglava o Uskrsu. — Otmar Kanet: Silvretta gorje, i partije iz Davosa. — Vladimir Prinz: Monte Rosa. — Dr. Guido Mayer: Mont Blanc.

Sve su njihove slike zanimive za turista, kao i za onog, koji traži u takovoj slici lijepo, zanimivo i poučno.

Slike Dragutina Paulića pobudile su pravu senzaciju, jer su izradjene po metodama najmodernije tehnike, koje kadkada graniče sa samim »radirungom«. On gleda jasno u prirodu i u svojim slikama upravo opjevljuje njezine ljepote (Klek i Velika planina). On je pežadžista sa najoprečnijim pozicijama i vanredno intiman (Meteora pećine). Vrlo se lijepo reprezentirale slike Dušana Jakšića kao interesantan planinski objekt (Tre Cime, Birkenkoffl, Paterenkoffl, Vajolett, Velika Cima); imade lijepih planinskih »štimmunga« u slikama Janzona, Ceperića, Draženovića, Bogojevića, Pandakovića i Purgarića.

Slike G o l u b o v i ć a, P r i n z a, K a n e t a i M a y e r a, jedna je ljepša od druge, pokazujući, kako su prolazili najvišim alpskim krajevima sa osjećajem za lijepo u prirodi i nastojali, da okoliš, koji vide očima, što bolje donesu u slici. Kanet i dr. Mayer idu za time, da u svojim slikama naglase elementarnu veličinu alpske prirode i njezinu ljepotu, dok je Paulić od svih umio najjače objektivnoj realnoj slici dati svoju subjektivnu interpretaciju, po kojoj njegove slike imaju i umjetničku vrijednost. Album njegovih poznatih slika sa Plitvičkih Jezera ukrajuje dvor našega kralja, što se imade smatrati kao osobito priznanje najboljem našem planinskom amater-fotografu.

Izložbu, koja je bila otvorena deset dana, posjetilo je vrlo mnogo ljudi i školska omladina, a ostavila je svakog posjetioca svojim bogatim i svestranim materijalom najbolji dojam. Pružila je rijetke idealne užitke prave idealne turistike, koja u čovjeku odgađa um i srce i oplemenjuje u njemu intelektualne i estetske vrednosti. Vrlo ukusni plakat izložbe izradila je umjetnica Anka Paulić-Krizmanić.

V. C.

Poplave v Gornji Savinjski dolini.

V noći od 29. na 30. oktober se je med strašnim bliskanjem, grmenjem in viharjem nad Savinjskimi Alpami utrgal oblak. Savinja in njeni pritoki so v kratkem času strašno narasli, poplavili polja in travnike, ter izpodkopali temelje mostov, brvi in jezov. Izginilo je 5 mostov in vse brvi od Ljubnega do Logarske doline, kjer sta ostala samo dva najnovejša mosta.

Solčava je od Luč prometno odrezana. Iz Luč se gre v Solčavo na le v em bregu Savinje čez Breznico, mimo Nadlučnika in pri Zavratniku nizdol na cesto, potem po cesti mimo Igle in pred Kebrskim mostom strmo nad 300 m čez »Nos«, nato zopet strmo navzdol in brez poti do Kneza. Druga pot vodi iz Luč na desnem bregu Savinje: ali čez Vavdija v Kačjek, ali po prastarem potu »Čez breg« in luknjo (Erjavčeva jama). Oba dohoda sta težavna, zamudna (3. — 4. ure) in deloma opasna.

Okrajna cesta iz Luč do Solčave je okrog 200 m odplavljena in na 7 mestih izprana do žive skale. Škoda se ceni na 1 ½ milijonov dinarjev. Presihajoči studenec je zasulo, vendar je voda pozneje prodrla gramoz.

Cesta iz Solčave v Logarsko dolino je na okoli 1 km daljave vsa raztrgana, obrežne škarpe so izpodjedene in trije mosti podrti. Škoda se ceni na 400.000 Din.

Tudi Logarska dolina je hudo prizadeta. Polja in travniki so zasuti z gramozom. Savinja je tekla od slapa po vsej Logarski dolini. Plesniku je vihar kozolec zopet prestavil.

Na Okrešlju je lepi pašnik skoraj ves zasut. Vsi poti: od slapa na Okrešelj, dalje na Kamniško sedlo in Savinjsko sedlo so močno poškodovani, žice potrgane, klini zakrivljeni, steze zasute. »Savinjski podružnici SPD« je napravilo to neurje velikansko škodo, ki je sama ne bo mogla popraviti. Zato že danes prosi vse ljubitelje Savinjskih Alp, zlasti še Logarske doline in Okrešlja, da ji pomagajo z izdatnimi darovi in podporami.

Dne 5. in 6. novembra si je vso škodo do Logarske doline natančno ogledal sreski poglavar g. Fr. Voušek, in je dal potrebna navodila in ukaze. Dne 8. oktobra pa se je pripeljal veliki župan g. dr. Pirkmajer v spremstvu inž. Jurana in nadučitelja Kocbeka do Ljubnega in si je tam ogledal prve poškodbe. V Mozirju se je posvetoval z okrajnim gerentom g. dr. Goričarjem, v Gornjem Gradu pa s sreskim pglavarjem g. Fr. Vouškom. Gospod veliki župan je vse ukrenil, da se

dobi izdatna pomoč; doslej je nakazal 40.000 Din. Dne 16. novembra je dospelo 50 vojakov, da bodo popravljali cesto in delali mostove.

Zasilne brvi in druge začasne naprave so brezpomembne, ker jih bo odnesla prva povodenj. O izvršenih popravah bomo poročali. K o c b e k.

Josip Gorup. O ponesrečenem Jos. Gorupu sem izvedel to-le: Prenočil je 14. oktobra t. l. v Mojstrani, Hotel Triglav, kjer je povedal, da gre v Vrata in bo tam v pečinah gamse slikal. Nameraval je iti iz Vrat čez Križke Pode ter dolino Pišnice v Kranjsko Goro. Bilo je slabo vreme, dež in sneg. — Ker se od nikoder ni povrnil, so ga skrbno iskali v slabem vremenu več dni vodniki in lovci iz Mojstrane v Vratih, na Križkih Podih in v okolici, pa ga niso našli. — Ravno tako so ga iskali možje iz Kranjske Gore po Pišniški dolini do Križkih Podov, takisto zaman. Brezuspšen je bil tudi trud planincev tovarišev. Počiva v prezgodnjem, neznanem grobu. J. Aljaž.

Nagrobni napis Požgancu. — Na nagrobni kamen zaslužnemu, mnogoletnemu triglavskemu delavcu Požgancu je bodri in skrbni naš triglavski župnik, svetnih Jakob Aljaž, zložil in oskrbel sledeči napis:

»Bil delovodja, poštenjak,
katerega je čislal vsak;
kar stavb je sivega Triglava,
vse kličejo Požgancu: »Slava!«

Naše slike. — Gornja Krma. Serijo planinskih slik v letošnjem Plan. Vestniku zaključuje slika iz Gornje Krme. Posneta je v samem njenem koncu pod divjimi stenami Vernarja, Tosca in Vel. Draškega vrha. Krma služi zimskim turistom kot najlažji pristop na Triglav in njegovo bližje okolico. R.

Izjava. Izjavljamo in ugotavljamo, da humorističen spis »Doživljaji jednoga psa na Oštreu«, objavljen v »Kotičku« št. 9, str. 207, ni imel namena, koga — a najmanj »Savez Planinarskih Društava« — žaliti ali nanj zabavljati, in obžalujemo, ako se je kdo z njim čutil prizadetega. — Uredništvo.

Vsebina: Dr. J. Cir. Oblak: Iz Kranjske Gore čez planine v Ljubljano (str. 265). — Mira Marko: Severna stena Špika (2472 m) — premagana (str. 269). — Ivankt Klemenčič: Po kamenem morju (str. 276). — Whympet-Pavel Kunaver: Prvi vzpon na Matterhorn (str. 279). — † Alojz de Reggi (str. 283). — Obzor in društvene vesti: Kongres »Saveza Planinarskih Društava« v kralj. SHS. Povodenj pod Triglavom (str. 287). Planinska i zimsko sportska izložba slika u Zagrebu (str. 288). Poplava v Gornji Savinjski dolini (str. 289). Josip Gorup. Nagrobni napis Požgancu. Izjava (str. 290). Naše slike (na prilogi): Gornja Krma.

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.— Din, za inozemstvo 60.— Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomišek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tomišek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).

Gornja Krma

Fot. dr. Stanko Tomišek